

Mottagare
Äldre- och omsorgsnämnden

Lokalbehovsanalys för äldre- och omsorgsnämndens verksamhetsområden till anläggnings- och lokalförsörjningsplan 2022- 2034

Äldre- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut till äldre- och omsorgsnämnden

- Förvaltningens förslag till lokalbehovsanalys godkänns som underlag till strategiska lokalgruppens fortsatta arbete med anläggnings- och lokalförsörjningsplan 2022-2034.

Äldre- och omsorgsförvaltningen

John Henriksson
Förvaltningschef

Sammanfattning

Förvaltningen har tagit fram ett underlag avseende framtida lokalbehov inom äldre- och omsorgsnämndens verksamhetsområden. Behovsprognosen revideras årligen och utgör underlag för planering när det gäller att möta framtidens behov.

Underlaget som tagits fram bygger huvudsakligen på kommunens befolkningsprognos för perioden 2021-2030, statistik från kommun- och landstingsdatabasen (Kolada) samt tidigare utveckling av behov och andra kända faktorer.

Beskrivning av ärendet

Enligt kommunens riktlinjer för lokalförsörjning¹ ska en sammanhållen lokalförsörjningsplan årligen behandlas i kommunstyrelsen. Enligt riktlinjerna har nämnderna ansvar för att ta fram den årliga lokalbehovsanalysen som utgör ett underlag till den sammanhållna anläggnings- och lokalförsörjningsplanen.

I mars 2021 beslutade kommunstyrelsen om en anläggnings- och lokalförsörjningsplan för 2021-2033 för kommunen. Kommundirektören fick i uppdrag att i samverkan med respektive nämnd genomföra de uppdrag som föreslagits i anläggnings- och lokalförsörjningsplanen. Inom äldre- och omsorgsnämndens verksamheter anges följande uppdrag:

- Vid behov utreda och reservera mark för ytterligare vård- och omsorgsboende
- Utreda lösning för lokal för dagverksamhet, företrädesvis i Trollbäcken
- Utreda och säkerställa behovet av lokaler för hemtjänsten i området Trollbäcken
- Utreda och säkerställa långsiktig lösning för beredskapslager
- Utreda lösningar för att bemöta behovet av nytt gruppboende om minst sex platser vart annat år efter 2023
- Utreda lösning för ökat lokalbehov för korttidstillsyn
- Utreda lösning för ökat lokalbehov för daglig verksamhet

Behovsprognosen revideras årligen och utgör underlag för planering när det gäller att möta framtidens behov.

Kommunala pensionärsrådet (KPR) och Kommunala funktionshindersrådet (KFR) har fått ta del av underlaget och bjudits in att lämna synpunkter. Representant från KPR har meddelat att rådet inte kommer att lämna synpunkter i detta skede. Frågan planeras att tas upp på rådets sammanträde i september. Eventuellt lämnar rådet synpunkter inför att kommunstyrelsen fattar beslut om den kommunövergripande anläggnings- och lokalförsörjningsplanen.

Befolkningsprognos

Den pågående pandemin skapar stor osäkerhet kring framtida befolkningsutveckling, kanske framför allt på kort sikt. Dels påverkas dödligheten, dels flyttströmmarna. Inflyttning från utlandet minskade under 2020, medan antalet omflyttningar inom landet fortsatte att öka. Huruvida

¹ Antagna i KF 2017-02-23, § 18

dessa förändringar kommer att bestå, är avhängigt hur länge pandemin fortgår och om den föranleder mer permanent ändrade flyttmönster.

Under 2020 ökade folkmängden i Tyresö kommun med 345 personer, från 48 333 till 48 678 invånare. Befolkningsökningen baseras på ett flyttnetto på 227 personer och ett födelsenetto på 98 personer. Enligt 2021 års prognos väntas folkmängden i Tyresö kommun öka med 7 034 invånare under perioden 2021-2030, från 48 789 till 55 823, en ökning med 14 procent.²

Tabellen nedan visar den totala befolkningsutvecklingen enligt 2021 års befolkningsprognos för Tyresö.

Bild 1 Folkmängd i Tyresö efter åldersklass³ 2021-2030

Ålder/ År	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0-5	3 326	3 273	3 341	3 438	3 569	3 751	3 894	4 000	4 068	4 114
6-9	2 671	2 704	2 672	2 663	2 692	2 710	2 771	2 815	2 862	2 925
10-12	2 126	2 064	2 084	2 134	2 173	2 207	2 181	2 198	2 186	2 210
13-15	2 156	2 200	2 203	2 200	2 170	2 209	2 261	2 292	2 305	2 270
16-18	2 078	2 121	2 135	2 166	2 230	2 252	2 254	2 223	2 241	2 278
19-24	3 078	3 067	3 203	3 329	3 428	3 570	3 628	3 661	3 629	3 608
25-44	11 796	11 777	12 029	12 396	12 839	13 416	13 829	14 034	14 125	14 226
45-64	13 353	13 390	13 531	13 684	13 847	14 015	14 096	14 197	14 182	14 157
65-79	5 834	5 830	5 770	5 770	5 781	5 855	5 999	6 130	6 378	6 615
80-100	2 371	2 517	2 714	2 903	3 071	3 202	3 283	3 357	3 390	3 420
Totalt	48 789	48 942	49 682	50 684	51 801	53 188	54 196	54 907	55 365	55 823

Andelen äldre i åldersklassen 65-79 år väntas öka med cirka 13 procent fram till 2030 medan andelen äldre 80-100 år beräknas öka med 44 procent. Det finns dock alltid en osäkerhet i en så lång prognos.

Omvärldsförändringar och påverkansfaktorer

Behov av stöd och insatser inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning påverkas av flera faktorer än demografisk utveckling. Exempelvis förändringar i lagstiftning samt hur utvecklingen ser ut på nationell nivå kan vara av betydelse för att förutse behov av insatser. Behov av insatser påverkar i sin tur behovet av lokaler.

² Statisticon Befolkningsprognos 2021-2030 för Tyresö kommun

³ Statisticon Befolkningsprognos 2021-2030 för Tyresö kommun

Aktuell utveckling av hälsoläge och behov av äldreomsorg

Socialstyrelsens lyfter i sin lägesrapport ”Vård och omsorg om äldre” från mars 2021 ett antal iakttagelser när det gäller utvecklingen av insatser inom äldreomsorgen.

- Sedan 2014 har andelen personer 65 år och äldre med äldreomsorg minskat i samtliga insatsformer. Även i gruppen 80 år och äldre har socialtjänstinsatser minskat, trots att både antalet och andelen personer i den åldersgruppen har ökat sedan 2014.
- Andelen äldre personer som bor i särskilt boende minskade mellan 2014 och 2020 från 8 till 7,1 procent.
- Minskningen av särskilt boende borde öka behoven av hemtjänst, korttidsboende och dagverksamhet, men så är inte fallet.
- Rikets mediantid på särskilt boende är 25 månader, men tiden varierar stort mellan kommunerna. Medelålder vid inflyttning är på riksnivå 85,6 år för kvinnor och för män 82,9 år.
- Användningen av välfärdsteknik fortsätter öka inom äldreomsorgen.
- Både andelen personer med hemtjänst och andelen som flyttade in på särskilt boende har minskat under pågående covid-19-pandemi i jämförelse med medelvärdet för motsvarande period under åren 2014 till 2019.⁴

Hur pandemin har inverkat totalt sett är ännu för tidigt att analysera men en tydlig effekt av pandemin är att färre äldre personer har sökt och fått olika insatser inom omsorg. Det kan innebära att det finns ett stort behov som inte tillgodosetts.

I Socialstyrelsens lägesrapport uppmärksammas även psykisk ohälsa och missbruk hos äldre. Totalt i Sverige har alkoholkonsumtionen minskat medan den bland personer 65 år och äldre har ökat.

Aktuell utveckling av insatser till personer med funktionsnedsättning

Socialstyrelsens lägesrapport ”Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning”⁵ lyfter ett antal iakttagelser kring utvecklingen inom området:

- Sedan 2009 har antalet personer som får stöd enligt LSS ökat med omkring 20 procent. Antalet insatser har i sin tur ökat med 14 procent.

⁴ Socialstyrelsen, Lägesrapport 2021- Vård och omsorg om äldre

⁵ 2021

- Den största ökningen återfinns inom kommunalt beslutad personlig assistans som sedan 2009 har ökat med 50 procent. Även insatserna daglig verksamhet och boende för vuxna ökar.
- Antalet insatser enligt socialtjänstlagen, SoL, fortsätter att öka. Den största ökningen har skett inom boendestöd.
- Av de som beviljas insatser enligt LSS, lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, är andelen kvinnor 40 procent, medan fördelningen mellan könen är jämn inom SoL.
- Majoriteten av de som får insats enligt LSS har en intellektuell funktionsnedsättning, autism, förvärvad hjärnskada, fysisk eller psykisk funktionsnedsättning. Något färre personer med funktionsnedsättning hade insatser enligt SoL. Dessa personer har i hög utsträckning en psykisk funktionsnedsättning.

Daglig verksamhet är den insats som påverkats mest under pandemin. Omkring en tredjedel av kommunerna ställde in insatsen helt och hållet och en lika hög andel minskade insatsens omfattning.

Covid-19

Rekommendationer och restriktioner till följd av covid-19 pandemin har medfört att flera verksamheter som riktar sig till äldre och personer med funktionsnedsättning tagit uppehåll eller ställts in.

Samma utveckling som noteras i Socialstyrelsens rapporter syns i Tyresö, då fler äldre tackat nej till plats i vård- och omsorgsboende och antalet ansökningar om vård- och omsorgsboende har minskat.⁶ Även inom hemtjänsten noteras en nedgång. Flera har valt att ta hjälp av anhöriga eller i större utsträckning klara sig på egen hand på annat sätt. När det gäller insatser inom LSS har flera verksamheter begränsats eller pausats.

Nationella restriktioner medför risk för social isolering särskilt bland äldre och personer med funktionsnedsättning, vilket påverkar hälsan både fysiskt och psykiskt.

Behov av lokaler inom äldreomsorg

Befolkningsutveckling bland äldre

Inom äldreomsorg utgör befolkningsutvecklingen en viktig del av underlaget för att beräkna kommande behov av insatser och verksamhetslokaler. Andelen äldre över 65 år utgör idag 16,8 procent av invånarna i Tyresö. Motsvarande andel 2030 väntas vara 18 procent. Andelen över 80 år är 4,9 procent 2021 och

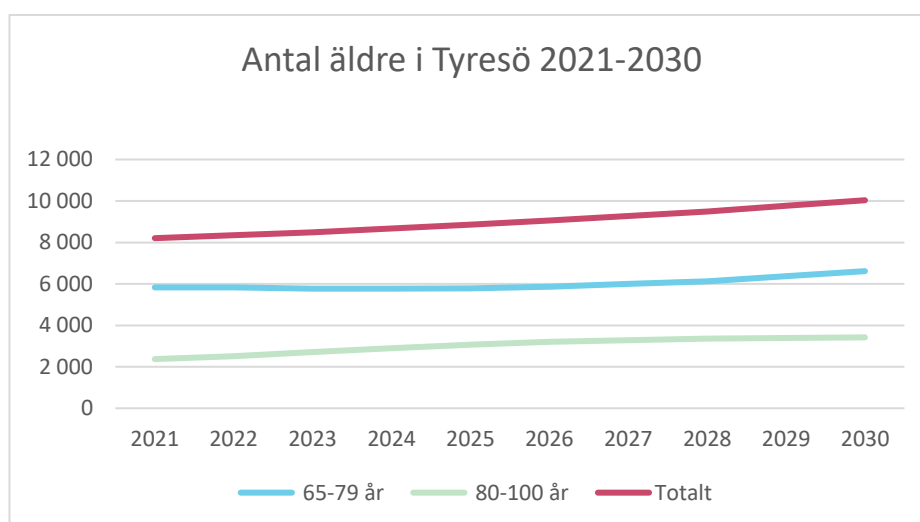
⁶ Maj 2020

beräknas utgöra drygt 6 procent år 2030. Andelen äldre över 80 år utgör 27,9 procent av Tyresös invånare över 65 år. Det är jämförbart med riket (26,2) men högre än länet, där andelen utgör 24,7 procent.⁷

Tyresö har i jämförelse med andra kommuner i landet (bortsett från länets 4,3) en relativt låg andel av den totala befolkningen som är över 80 år, men gruppen ökar stadigt. Även andelen av befolkningen i åldersgruppen 65-79 år ligger lågt i Tyresö (12 procent) i förhållande till riket (17,7).

Bilden nedan visar att personer 65 år och äldre beräknas öka med 22 procent fram till år 2030.⁸ Ålderskategorin 80 år och äldre ökar under hela perioden, medan utvecklingen av antal äldre i åldern 65-79 år till en början planar ut, för att sedan öka i slutet av perioden. Gruppen 80 år och äldre beräknas öka med i genomsnitt 117 personer per år.

Bild 2 Antal äldre i Tyresö 2021-2030

Insatser inom äldreomsorg

Under pandemiåret 2020 har andelen äldre med insatser inom äldreomsorg sjunkit generellt, både i kommunen och på nationell nivå.

Sett över tid har insatser inom äldreomsorg beviljats i något lägre grad i Tyresö än både länet och riket som helhet.⁹ Andelen äldre som har hemtjänst får däremot insatsen i större omfattning. 2020 beviljades 40 timmar per månad i

⁷ Kolada, 2020, baserat på statistik från Statistiska Centralbyrån, SCB.

⁸ Statisticon, Befolkningsprognos 2021-2030 Tyresö kommun

⁹ Kolada 2016-2019, andel invånare i åldern 65-79 respektive 80+ i särskilda boendeformer, andel invånare 65-79, 80+ med hemtjänst i ordinärt boende, baserat på uppgifter från SCB och Socialstyrelsens individstatistik.

snitt per hemtjänsttagare i Tyresö, medan snittet för länet var 35 och riket 36 timmar.¹⁰

Tittar man på genomsnittligt antal hemtjänsttimmar per hemtjänsttagare som beviljats månaden innan inflyttning till vård- och omsorgsboende, är siffran relativt hög i Tyresö (82), i jämförelse med resten av landet (60) och länet (63).¹¹ Det indikerar att äldre bor längre tid i ordinärt boende och att de som flyttar in i vård- och omsorgsboende har ett större vård- och omsorgsbehov när inflyttning blir aktuellt.

Andel av befolkningen över 65 år som bor i vård- och omsorgsboende utgör 3 procent i Tyresö, jämfört med 4 procent i länet och riket.¹² Ser man till kommunens invånare över 80 år, är det 9 procent som bor i vård- och omsorgsboende, siffran har gått ner från 10,7 procent 2015. Motsvarande andel i länet och riket är 11.¹³ I åldersgruppen 65-79 år är det knappt en procent som bor i vård- och omsorgsboende i Tyresö.¹⁴ Det har sjunkit från 1,5 procent 2019.

Förvaltningen använder underlag från Kostnad per brukare (KPB) i sin uppföljning och verksamhetsplanering. KPB utgår från antal personer som nyttjar plats i särskilt boende totalt över året, medan Kolada mäter antal personer i särskilt boende vid ett specifikt datum under året. Statistik från KPB ger således en bild av hur många av kommunens äldre totalt som varit i behov av plats. KPB visar att antal platser per månad 2020 var i genomsnitt 291,5.¹⁵ Andel äldre över 80 år i vård- och omsorgsboende var 13 procent.¹⁶ Med anledning av pandemin var omsättningen av platser högre än normalt.

Trenden är att de boende blir allt äldre när de flyttar in på vård- och omsorgsboende och att de idag har ett allt större vård- och omsorgsbehov när de väl flyttar in på ett boende. Det påverkar den genomsnittliga boendetiden på vård- och omsorgsboenden. I Tyresö är medianålder vid inflyttning till vård- och omsorgsboende 83 år, jämfört med länets 85 och rikets 86 år.¹⁷ Medelålder

¹⁰ Kolada 2020, antal beviljade hemtjänsttimmar per hemtjänsttagare 65 år och äldre baserat på uppgifter från Socialstyrelsen.

¹¹ Baserat på siffror från 2020, Kommun och landstingsdatabas Kolada, källa Socialstyrelsen.

¹² Socialstyrelsens statistik om socialtjänstinsatser till äldre 2020, per den 31 oktober 2020

¹³ Socialstyrelsens statistik om socialtjänstinsatser till äldre 2020, per den 31 oktober 2020

¹⁴ Socialstyrelsens statistik om socialtjänstinsatser till äldre 2020, per den 31 oktober 2020

¹⁵ Inkluderar egen regi, entreprenad, köpta platser

¹⁶ Räknat på antal äldre över 80 år i särskilt boende (291,5) av antal äldre över 80 år totalt i kommunen (2 267)

¹⁷ Baserat på siffror från 2019, Kommun och landstingsdatabas, Kolada. Mättet beskriver medianålder för de personer som flyttar in till särskilt boende (vård- och omsorgsboende).

Källa: Socialstyrelsen

för de som bor i vård- och omsorgsboende är 84,3 år i Tyresö, något lägre än i länet och riket.

Faktorer som påverkar behov av och tillgång till särskilt boende för äldre

Socialstyrelsens listar i sin rapport ”Behov av och tillgång till särskilda boendeformer för äldre”¹⁸ flera faktorer som utöver den demografiska utvecklingen påverkar behov av och tillgång till särskilt boende. Faktorer som nämns och som kan beaktas vid planeringen av kommande boenden för äldre är t.ex. hur hälsan är hos den äldre befolkningen lokalt, om det finns förebyggande insatser som kan förlänga kvarboendet, såsom anhörigstöd, mötesplatser och dagverksamhet, och hur mycket information kommunen har om hur äldre personer bor idag i kommunen och hur de vill bo i framtiden.

Nuläge platser i vård- och omsorgsboende

Idag finns 262 platser på vård- och omsorgsboende inom kommunen, både i kommunal och privat regi. Kommunen har i dagsläget upphandlat 40 av de 60 platser som finns på Fornudden, det är möjligt att upphandla ytterligare platser vid behov.

Det finns alltid ett antal personer vars behov inte kan tillgodoses på boenden i kommunen och som måste placeras utanför kommunen. I dagsläget köps 21 platser externt. Majoriteten av de platser som köps externt utgör platser på så kallade profilboenden, boenden med särskild inriktning.

Tillkommande platser i vård- och omsorgsboende

Enligt aktuell tillbyggnadsplan tillkommer 67 platser i vård- och omsorgsboende under planperioden. Det nya boendet Norra Tyresö Centrum (NTC) kommer att omfatta totalt 80 permanenta platser och 12 korttidsplatser. I dagsläget står det inte klart hur många platser kommunen kommer att upphandla.

Den lediga kapaciteten av platser i vård- och omsorgsboendet NTC och Fornudden kommer sannolikt anmälas till LOV¹⁹-avtalet i Stockholm. Det innebär att platserna kan beläggas av andra kommuner.

Tomträtt finns för att uppföra ytterligare ett vård- och omsorgsboende på Wättingebacken, men inga beslut är fattade i nuläget. För att säkerställa tillgången till platser finns behov av att planera för ytterligare ett vård- och omsorgsboende innan planperiodens slut.

Planeringen av nya boenden bygger på att besluts- och byggprocesserna håller tidsplanerna. Generellt gäller att förseningar kan tillkomma till följd av

¹⁸ 2021

¹⁹ Lag (2008:962) om valfrihetssystem

överklaganden av detaljplaner och bygglov. Eventuell svängning i konjunkturen kan också påverka planeringen, då byggföretag kan göra nya överväganden.

Björkbackens lokaler

Arbetsmiljöverket har beslutat om förbud att efter den 2 januari 2022 bedriva omvårdnadsarbete på Björkbackens vård- och omsorgsboende på grund av brister i arbetsmiljön. Kommunstyrelsen har beslutat om en helhetslösning för ett äldrecentrum i Björkbackens lokaler och att en av de tre fastigheterna, Björkdalen, ska byggas om till ett modernt vård- och omsorgsboende med välfärdsteknik i framkant, inklusive dagverksamhet. Huvudinriktningen är boende för personer med demenssjukdom. Planeringen är att en avdelning avdelas för personer med somatisk problematik och korttidsvård/växelvård.

Den 20 maj 2021 tog kommunfullmäktige det slutliga beslutet kring renoveringen och godkände den investeringsplan som tagits fram, vilket innebär att vård- och omsorgsboendets badrum kommer att moderniseras och anpassas efter Arbetsmiljöverkets krav. Därutöver ska ytskikten renoveras och enheternas kök uppgraderas. Renoveringen av Björkbackens vård- och omsorgsboende beräknas påbörjas hösten 2021 och vara färdig i mitten av 2023. I samband med ombyggnationen kommer antalet platser att minska från 57 till 44. Ombyggnationen förutsätter att Arbetsmiljöverket godkänner kommunens framställan om förlängt anstånd för att bygga om Björkbacken.

Bild 3 Antal platser i vård- och omsorgsboende, nu och tillkommande

Vård- och omsorgsboende/Regi	2021		2022		2023		2027	
	Upphandl platser	Kapacitet	Upphandl platser	Kapacitet	Upphandl platser	Kapacitet	Upphandl platser	Kapacitet
Björkbacken/ Kommunal	57	57	57	57	44	44	44	44
Villa Basilika/ Vardaga	63	63	63	63	63	63	63	63
Trollängen/ Förenade Care	50	50	50	50	50	50	50	50
Krusmyntan/ Vardaga	52	52	52	52	52	52	52	52
Fornudden/ Vardaga	40	60	40	60	40	60	40	60
NTC/ Stora Sköndal			*	80	*	80	*	80
Summa platser	262	282	262	362	249	349	249	349

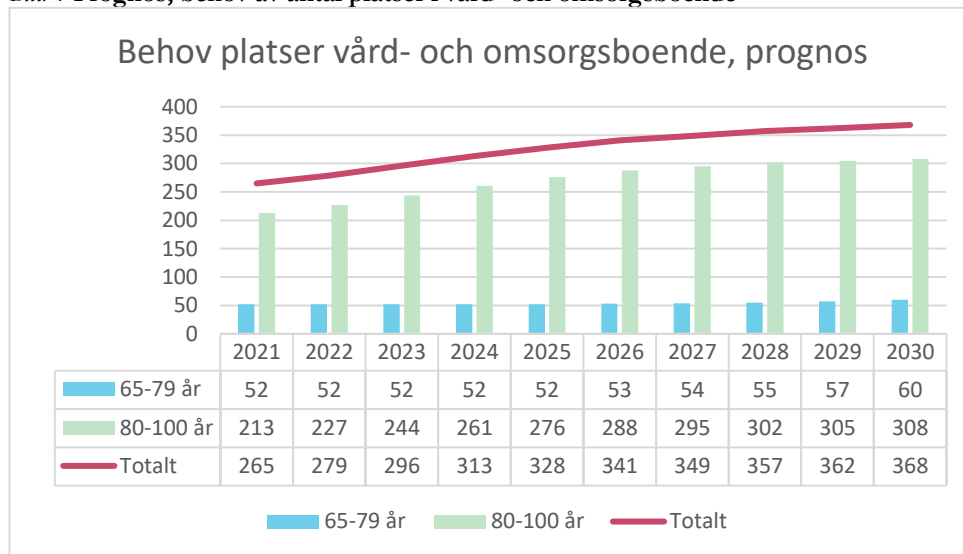
* Upphandling av platser kommer att ske under hösten 2021, utifrån aktuellt behov

Bedömning av framtida behov av platser i vård- och omsorgsboende

Kolada redovisar andel invånare av befolkningen i åldern 65-79 år respektive 80 år och äldre som bor i vård- och omsorgsboende. Som tidigare nämnts är

det 9 procent av invånare 80 år och äldre i Tyresö som bor i vård- och omsorgsboende (2020). I åldern 65-79 år är det 0,9 procent av invånarna som bor i vård- och omsorgsboende. Detta ger en bild av hur behovet kan komma att utvecklas framöver i Tyresö. Behovet av platser enligt denna modell visualiseras nedan.

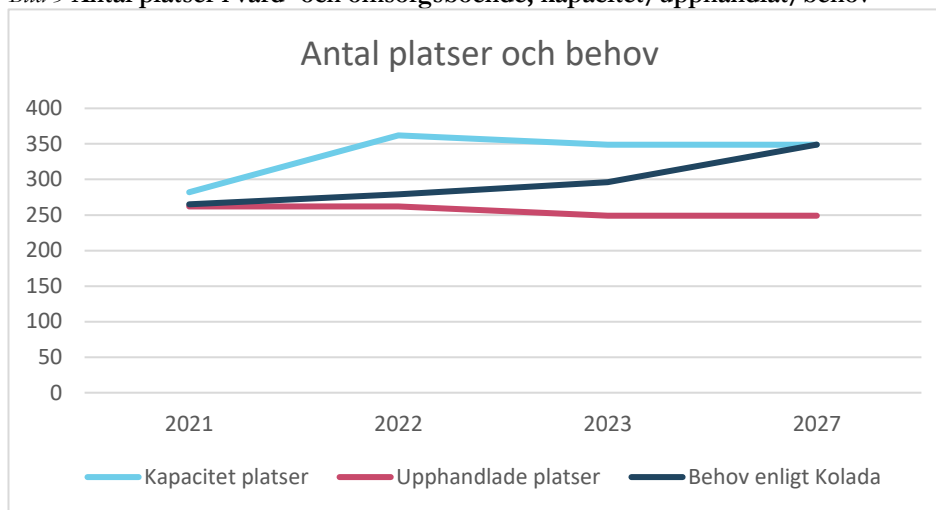
Bild 4 Prognos, behov av antal platser i vård- och omsorgsboende

Beräkningsmodellen är dock osäker då den inte beaktar att andelen äldre som behöver äldreomsorg inte tenderar att öka i samma takt som antalet äldre. Vid beräkning av kommande behov bör 2020 års siffror även beaktas med försiktighet med hänsyn till ändrade mönster på grund av pandemin. Det finns en osäkerhet gällande hur efterfrågan på boendeplatser såväl som andra insatser inom äldreomsorgen kommer att utvecklas när pandemin avtar. Under 2020 och våren 2021 har flera personer valt att tacka nej till plats eller avstå insatser på grund av smittspridning. Det kan innebära att det finns ett uppdämt behov och att antalet ärenden kan komma att öka.

Bilden nedan visar beräknad kapacitet utifrån aktuell tillbyggnadsplan, i förhållande till beräknat behov av platser med utgångspunkt från Kolada, under perioden 2021-2027. Det finns kapacitet att tillgodose beräknat behov av platser men flera platser behöver upphandlas.

Bild 5 Antal platser i vård- och omsorgsboende, kapacitet/upphandlat/behov

Myndigheten analyserar kontinuerligt behovet av vård- och omsorgsplatser och underlaget kan komma att justeras utifrån hur behovet utvecklas framöver.

Korttidsplatser

I dagsläget finns 15 korttidsplatser i kommunen.²⁰ Platserna nyttjas även för växelvård för personer med regelbundet återkommande behov av korttidsvård. Det finns ett visst behov av att köpa korttidsplatser externt. Tillgång till permanenta platser dämpar behovet av korttidsplatser. Det nya boendet Norra Tyresö Centrum (NTC) kommer att omfatta 12 korttidsplatser. Det står dock inte klart hur många platser kommunen kommer att upphandla.

Bild 6 Antal korttidsplatser, nu och tillkommande

Vård- och omsorgsboende	2021		2022		2023		2027	
	Upphandl platser	Kapacitet	Upphandl platser	Kapacitet	Upphandl platser	Kapacitet	Upphandl platser	Kapacitet
Björkbacken	6	6	6	6	0	0	0	0
Trollängen	9	9	9	9	9	9	9	9
NTC			*	12	*	12	*	12
Summa platser	15	15	15	27	9	21	9	21

Dagverksamhet

När den äldre befolkningen ökar och fler tenderar bo kvar i ordinärt boende högre upp i åldrarna väntas behovet av dagverksamhet öka. I dagsläget finns två dagverksamheter för äldre med demenssjukdom, Solgläntan och Björkträffen, båda belägna nära Tyresö centrum. För att möta behovet i olika

²⁰ Maj 2021

delar av kommunen planeras en av dagverksamheterna flytta till lokal i Trollbäcken.

Dagverksamheten i de nya lokalerna på Björkbacken kommer i samband med ombyggnationen få en utökad kapacitet.

Träffpunkter

Träffpunkten i Bollmoradalens kyrkas lokaler, Kopp och Sjal, har varit färdigställd ett längre tag men inte kunnat öppna för besökare på grund av pandemin. I början av juni 2021 ska träffpunkten öppna.

En utredning som kartlägger befintliga mötesplatser och träffpunkter för äldre genomfördes under 2020. Förvaltningen har i samband med detta upprättat en preliminär plan för etablering av träffpunkter i flera delar av kommunen. Inför genomförande behöver lokaler inventeras ytterligare. Innan ställningstagande kring behovet av och förutsättningarna för att etablera fler träffpunkter planeras en utvärdering av träffpunkten i kyrkans lokaler i början av 2023.

Att upprätthålla sociala kontakter och minska ensamheten är betydelsefullt för att bibehålla hälsa och livskvalitet. Social isolering till följd av pandemin kan leda till ofrivillig ensamhet bland äldre. Behovet av fysisk kontakt, exempelvis genom träffpunkter, kan i viss mån förväntas öka när restriktionerna lättar. Samtidigt kan pandemin ha lett till att vissa hittat nya former för att umgås, det kan också finnas en oro för att umgås i grupp.

Balansskola

Genomförandet av balansskolor för äldre förutsätter tillgång till en tillgänglighetsanpassad lokal med plats för fysisk aktivitet och där lättare förtäring kan intas. Balansskolan har tidigare genomförts i Kvarnhjulets lokaler men det finns förslag på att balansskolan ska genomföras i samma lokaler som träffpunkten Kopp och Sjal. Med anledning av covid-19 har balansskolan pausats.

Andra verksamhetslokaler

Myndigheten ser behov av varaktiga boendeformer för personer både över och under 65 år som har sammansatta behov och inte bedöms klara eget boende under överskådlig tid. Dessa personer har ofta behov av olika former av stöd och insatser och idag placeras dessa personer ofta externt under lång tid istället för att bo i sin hemkommun. Ett arbete för att tillgodose behovet av boende för målgruppen bör ske i samverkan med arbetsmarknads- och socialnämnden då insatserna ofta tillfaller båda nämndernas ansvar.

I takt med att allt fler blir allt äldre väntas behov och efterfrågan gällande stöd och insatser öka. Hemtjänsten har idag verksamhetslokaler i Björkbackens

lokaler. För att bättre kunna möta behovet i andra kommundelar finns behov av utökade lokaler i närtid, belägna i exempelvis Trollbäcken.

Med ett ökande antal ärenden och ansökningar om hjälp i hemmet räknar även myndigheten med att behöva rekrytera flera medarbetare framöver vilket medför ett behov av utökade kontorslokaler. Redan idag är antalet rum för få i förhållande till antal medarbetare. En stor del av arbetet utgörs av telefonsamtal med brukare och anhöriga och lokalerna behöver vara anpassade med hänsyn till arbetsmiljö och sekretess. Detta behöver beaktas både i närtid och i samband med planeringen för ett nytt eller ombyggt kommunhus.

Beslut har fattats om att upprätta beredskapslager, som i dagsläget tillgodoses genom en tillfällig lösning. Nuvarande lokaler kommer inte vara tillgängliga på sikt och förvaltningen behöver därför se över möjligheten till alternativa lokaler.

Slutsatser lokalbehov inom äldreomsorgen

- Enligt aktuell tillbyggnadsplan tillkommer 67 platser i vård- och omsorgsboende under planperioden. Det finns kapacitet för att tillgodose beräknat behov av platser fram till 2027. Flera platser behöver dock upphandlas. För att säkerställa tillgången till platser finns behov av att planera för ytterligare ett vård- och omsorgsboende innan planperiodens slut. Framförallt med tanke på att den lediga kapacitet som finns idag inte är garanterat tillgänglig när behovet uppstår.
- Myndigheten ser behov av varaktiga boendeformer för personer både över och under 65 år som har sammansatta behov och inte bedöms klara eget boende under överskådlig tid.
- Hemtjänsten har behov av utökade verksamhetslokaler i området kring Trollbäcken i närtid.
- Myndigheten har behov av utökade kontorslokaler.
- Det finns behov av nya lokaler för beredskapslager framöver.

Behov av lokaler inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning

Flera faktorer påverkar behovet

Inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning råder särskilda förutsättningar vid prognos gällande lokalbehov. Det kan vara svårt att bedöma vid vilken ålder personer med funktionsnedsättning flyttar hemifrån, det vill säga när i tiden behov av plats i grupp- eller servicebostad uppstår. Boenden för personer med funktionsnedsättning kräver mer individanpassning då det kan handla om väldigt skilda behov.

När en person flyttar till särskild boendeform är det som regel för en lång tid då behovet ofta är varaktigt. Omsättningen av platser är därmed inte så stor. När det gäller omsorgen om personer med funktionsnedsättning görs en prognos utifrån kända faktorer och tidigare utveckling.

Ett beslut om boendeplats som inte kan verkställas kan medföra kostnader för viten. I dagsläget köps några platser utanför kommunen till ett högre pris än om motsvarande plats kunnat erbjudas i kommunen.

Insatser inom LSS

Kommunen har en relativt hög andel invånare i åldern 0-22 år med insatser enligt LSS i jämförelse med länet och riket, 111/10 000 invånare i Tyresö och 80/10 000 invånare i länet och riket.²¹ Detta visar sig också i andelen invånare totalt i kommunen som har insatser enligt LSS, 0,81 procent i Tyresö, i jämförelse med länets 0,65 och rikets 0,75 procent.²² En hög andel som har insatser enligt LSS är dock inte direkt kopplat till höga kostnader då insatser inom LSS är av väldigt varierande karaktär.

När i tiden behov av plats i grupp- eller servicebostad uppstår är beroende av olika omständigheter, ofta på individuell nivå. Ett antal personer i kommunen som idag är hemmaboende med stöd av assistans enligt LSS, kan behöva flytta till bostad med särskild service i framtiden. Även för ett antal vuxna personer som idag bor hemma med stöd av föräldrar, kan ett behov av LSS-bostad uppstå om föräldrar inte längre kan stötta i samma utsträckning.

Lokalbehovsprognosen omfattar utöver bostäder med särskild service enligt LSS, även behov av lokaler för daglig verksamhet samt korttidsvistelse och korttidstillsyn enligt LSS.

För att förebygga psykisk ohälsa för personer med funktionsnedsättning och LSS-tillhörighet ser myndigheten att det finns behov av öppna verksamheter såsom träffpunkter, för att bryta social isolering. Som ett första steg planeras att träffpunkten i Bollmoradalens kyrka, Kopp och Själ, som öppnar upp för äldre i juni 2021, under hösten ska stå tillgänglig för personer med funktionsnedsättning en till två kvällar i veckan. En utvärdering bör göras efter några månader, för att se om träffpunkten uppfyller aktuellt behov eller om det finns behov av ytterligare lokal.

Myndigheten ser också att det finns behov av gruppboende eller annan särskild boendeform för personer med autism och/eller lindrigare utvecklingsstörning där det finns samsjuklighet av svår psykisk ohälsa.

²¹ Kolada, 2020. Invånare 0-22 år med insatser enligt LSS, antal/10 000 inv 0-22 år. Källa Socialstyrelsen

²² Kolada, 2020 Invånare med insatser enl. LSS, andel (%)

Nuläge platser i bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad

Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad enligt LSS inkluderar servicebostad, gruppboende och annan särskilt anpassad bostad. I insatsen servicebostad och gruppboende ingår fast bemanning.

Det finns nio gruppboendestäder i kommunen varav sex drivs i kommunal regi och tre i privat regi, två av Olivia omsorg och en av Nytida. Därutöver köps ett antal platser externt. I Tyresö finns åtta bostadsenheter med serviceboendestäder som alla drivs i kommunal regi.

Totalt 128 personer bor i grupp- eller serviceboende. Av dessa bor 63 personer i gruppboende och 65 personer i serviceboende.²³

Bild 7 Nuläge antal personer i gruppboende och serviceboende²⁴

Boendeform	Kommunal	Privat	Köps externt	Summa platser	Kö, beslut ej verkställt	Behov platser
Gruppboende	39	18	6	63	4	67
Serviceboende	61	0	4	65	2	67
Totalt	100	18	10	128	6	134

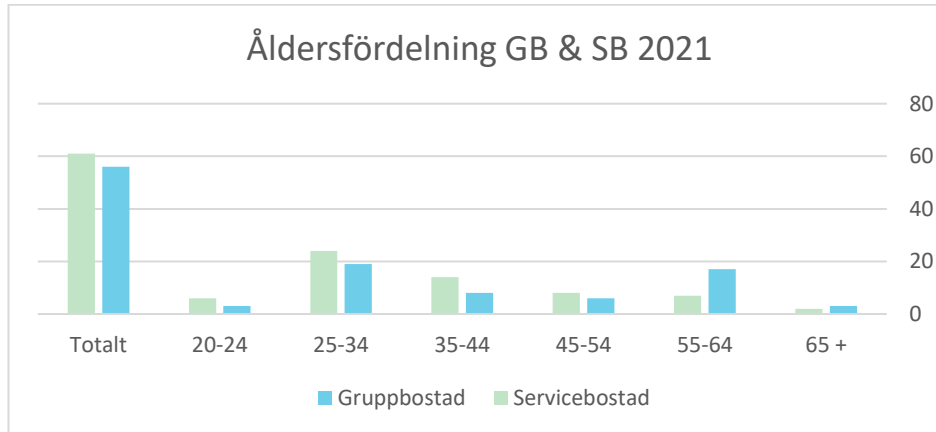
Platser som köps externt avser främst personer vars behov inte kan tillgodoses i kommunen. Dessa personer behöver oftast en helhetslösning vilket innebär att andra insatser såsom daglig verksamhet ingår inom ramen för boendet. Det kan också finnas behov av specialanpassade lösningar för personer med specifika behov som inte inryms i traditionell gruppboende.

Åldersfördelningen bland de boende i grupp- och serviceboende framgår av bilden nedan. Det kan uppstå behov av viss omstrukturering på sikt, då flera personer i både grupp- och serviceboende väntas få ett förändrat stödbehov till följd av att de blir äldre.

²³ Maj 2021

²⁴ Maj 2021

Bild 8 Åldersfördelning i gruppbostad och servicebostad

10 personer med behov av personlig assistans bor i annan särskilt anpassad bostad.

Tillkommande platser i bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad

Kapaciteten i kommunen avseende platser i gruppbostad beräknas fram till 2023 utökas med sex platser i jämförelse med idag då en ny gruppbostad om sex platser på Bansjövägen planeras stå klar 2022-2023.²⁵

En tomt på Wättingebacken finns avsedd för en bostadsenhet med ett antal servicebostäder. Inga beslut är fattade i dagsläget.

Planeringen av nya boenden bygger på att besluts- och byggprocesserna håller tidplanerna. Generellt gäller att förseningar kan tillkomma till följd av överklagningar av detaljplaner och bygglov. Eventuell svängning i konjunkturen kan också påverka planeringen, då byggföretag kan göra nya överväganden. Beroende på vilka beslut som fattas kring upphandling av drift kan kommunen köpa de platser som det finns behov av.

Bedömning av framtida behov av platser i bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad

Utifrån den kännedom som finns idag väntas det tillkomma behov av i genomsnitt två platser i gruppbostad per år fram till 2030.

Den planerade utbyggnadstakten med sex platser i gruppbostad fram till år 2023 beräknas motsvara ungefärligt behov fram tills dess. Därefter är bedömningen att ett nytt boende med minst sex platser behöver tillkomma vartannat år fram till 2026 och därefter en gruppbostad vart tredje år, för att täcka framtida behov.

²⁵ Under förutsättning att avtalen med upphandlade aktörer fortlöper

Behovet av andra insatser såsom exempelvis korttidsvistelse kan öka om antal tillgängliga platser i gruppboende inte tillgodoser befintligt behov.

När det gäller serviceboende bedöms det tillkomma behov av åtta lägenheter under de närmsta åren.²⁶ Under förutsättning att erforderliga beslut fattas om serviceboende på Wättingebacken, bedöms behovet kunna tillgodoses.

Daglig verksamhet

Befintliga lokaler inom kommunens dagliga verksamhet fyller inte dagens behov. Lokalerna, som är belägna på Industrivägen centralt i Tyresö, behöver utökas för att kunna tillgodose behovet av daglig verksamhet för personer med specifika behov.

Valfrihetssystem tillämpas inom daglig verksamhet och brukare har möjlighet att välja bland flera utförare. Antal brukare som väljer den kommunala utföraren varierar. Den demografiska aspekten har också betydelse. När en person påbörjar daglig verksamhet stannar individen som regel i insatsen för en lång tid. Omsättningen av platser är därmed inte så stor. Insatser enligt LSS är generellt av sådan karaktär att de ökar i relation till befolkningen då behovet är långvarigt.

Korttidstillsyn

Korttidstillsyn enligt LSS är till för barn och ungdomar som behöver tillsyn före eller efter skoldagen och under loven. Fram till 2027 ser behovet ut att öka med i genomsnitt 2-3 ungdomar per år. Befintliga lokaler på Bergfotens fritidsgård är inte tillräckliga och heller inte ändamålsenliga, och behöver tillgänglighetsanpassas för målgruppens behov.

Äldre- och omsorgsnämnden har beslutat att behovet av utökade lokaler för korttidstillsyn ska ingå i en förstudie för Stimmets nya skola om lokaler för grundsärskolan.²⁷

Slutsatser lokalbehov inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning

- Den planerade utbyggnadstakten med sex platser i gruppboende fram till 2023 beräknas motsvara ungefärligt behov fram till dess. Därefter är bedömningen att ett nytt boende med minst sex platser behöver tillkomma vart annat år fram till 2026.

²⁶ Utifrån den kunskap myndigheten har i dagsläget

²⁷ Kommunstyrelsen beslutade i oktober 2020 att starta en förstudie för att bygga ny skola vid Stimmets skola. Äldre- och omsorgsnämnden beslutade i maj 2021 att lokaler för korttidstillsyn ska ingå i förstudien.

- Det finns behov av lokaler, alternativt att samutnyttja befintliga lokaler för att möjliggöra träffpunkter för personer med funktionsnedsättning.
- Det finns behov av utökade lokaler för både daglig verksamhet och korttidstillsyn.

Underlaget innehåller förslag till framtida investeringsbeslut och kan således få ekonomiska konsekvenser i ett senare skede. I beräkningen bör vägas in att boendeplatser som inte kan tillgodoses inom kommunen istället köps externt till ett högre pris än om motsvarande platser kunnat erbjudas i kommunen. Ett beslut om boendeplats eller annan insats som inte kan verkställas kan också medföra kostnader för viten.

Äldre- och omsorgsnämndens verksamheter omfattar flera insatser som direkt eller indirekt berör barn och ungdomar. En bedömning av barnets bästa görs i varje enskilt ärende. Artiklar som är relevanta i lokalbehovsanalysen är exempelvis artikel 23 som anger att ett barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som gör det möjligt för dem att delta aktivt i samhället, och artikel 31 som anger att barn har rätt till lek, vila och fritid. Dessa rättigheter är lagstadgade genom att barnkonventionen blev lag i Sverige i januari 2020, och bör beaktas exempelvis när det gäller formulerade lokalbehov för korttidstillsyn.